

Andrzej F. Dziuba

"Fraternita sacerdotale. Aspetti sacramentali, teologici ed esistenziali", Carlo Bertola, Roma 1990 : [recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 2/1, 134-136

1994

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prezentowana praca ukazała niezwykle interesujące i bliskie każdemu człowiekowi zagadnienie. Dotyczy bowiem życia, rodzenia i umierania. Każdy z poszczególnych fragmentów może stanowić samodzielny, zwarty artykuł, stanowiący próbę przybliżenia szczegółowych kwestii. Autor w swej pracy kieruje się niezwykle troską o człowieka i to w jego integralnym istnieniu oraz rozwoju. Zatem rodzenie, życie i śmierć winny mieć zawsze odniesienie do całego człowieka. Tylko wówczas realnym jest jego właściwy, cielesno-duchowy obraz. W przeciwnym razie zazwyczaj dochodzi do wypaczeń, których tragicznym przejawem jest np. przerwanie ciąży czy eutanazja.

Pacini umiejętnie korzysta z nauk biblijnych, a zwłaszcza z szeroko pojętej teologii biblijnej. Łączy to praktycznie z naukami medycznymi, biologicznymi czy technicznymi. Sam podtytuł zdaje się precyzować bliżej ogólny tytuł i ukierunkować płaszczyznę podejmowanych analiz badawczych. Mimo sporadycznego sięgania do terminologii specjalistycznej i technicznej całość publikacji prezentuje przystępny język, komunikatywny dla przeciętnego czytelnika. Co więcej, język narracji jest bardzo wartki i zachęca do lektury. Można łatwo zauważyć, iż poruszane zagadnienia dotyczą bezpośrednio lub pośrednio każdego czytelnika jako istoty rodzącej się, żyjącej i zdążającej także ku śmierci. Lektura staje się wręcz przyjemnością, choć porusza niezwykle trudne zagadnienia i wnika w tragiczne momenty rozwoju cywilizacji ludzkiej.

Z kart prezentowanej książki tchnie zatroskanie i odpowiedzialność za życie i to na każdym etapie jego istnienia. Jest to odpowiedzialność służebna, świadoma tak trudności, jak i pozytywnych aspektów. Zadanie to, jak pragnie pokazać autor, winno być podjęte przez każdego człowieka niezależnie od drogi spełnianego powołania. Każdy powinien się z tym identyfikować i starać się włączyć w wielkie dzieło, jedyne i niepowtarzalne, jakim jest życie człowieka, własne i innych. Warto sięgnąć po tę książkę i uczynić z niej lekturę uczącą odpowiedzialności za życie.

ks. Andrzej F. Dziuba

Carlo B e r t o l a, *Fraternità sacerdotale. Aspetti sacramentali, teologici ed esistenziali*, [Kapłańskie braterstwo. Aspekty sakramentalne, teologiczne i egzystencjalne], Città Nuova Editrice, wyd. 2, Roma 1990, ss. 122.

W bogactwie życia i posługi Kościoła *ad extra* i *ad intra* szczególne miejsce zajmuje rzeczywistość sakramentalna. Odnosi się ona na bazie chrztu św. w określony sposób do każdego członka Ludu Bożego. Jest to bogactwo zaofiarowanych łask i darów, a jednocześnie i wyzwanie do owocnego podjęcia danego powołania. Dynamika ta stwarza okoliczności i możliwości (czy niekiedy wręcz konieczność) wzajemnych odniesień, więzi, kontaktów lub relacji.

Sakramentalna rzeczywistość rozczłonkowana zwłaszcza na kapłaństwo i małżeństwo stawia wobec spełniających te drogi wielorakie wyznania i oczekiwania. Oczywistym wydaje się wzajemna relacja w małżeństwie. Jest to bowiem prokreatywna wspólnota miłości. Inaczej natomiast wyglądają relacje w kapłaństwie pojętym osobowo i wspólnotowo. Jednak mimo różnicy jakości winny one mieć miejsce, co więcej, spełniać swoją twórczą funkcję.

Prezentowana książka podejmuje problematykę kapłańskiego braterstwa. Po przedmowie i wprowadzeniu, autor usystematyzował całość w trzech częściach oraz podsumowaniu i bibliografii. Warto już tu zauważyć, iż stanowi ona ważny element uzupełniający publikacji.

Pierwsza część opatrzona została tytułem: „Fundamenty kapłańskiego braterstwa” (s. 11-34). Autor wskazuje kolejno przykład samego Chrystusa, kolegium apostoelskiego, Kościoła pierwotnego, Tradycji i Magisterium oraz wspólnoty powołania święceń i misji. Te wzorce zdają się w sensie historyczno-teologicznym wyczerpywać zasadnicze elementy wizji braterstwa wyrastającego z kompleksowego pojęcia kapłaństwa.

„Pojęcie braterstwa kapłańskiego” to tematyka następnej części (s. 35-60). Analizując to zagadnienie Bertola odwołuje się najpierw do nauki Soboru Watykańskiego II. Nie można tu nigdy zapomnieć wypracowanych przez teologię na przestrzeni dziejów określeń „in persona” i „sub auctoritate Christi Capitis”. Te dwa hasła odnoszą się i tłumaczą w znacznym stopniu właściwie rozumiane braterstwo kapłańskie. Z kolei autor zwraca uwagę na niezbędność prawdziwej przyjaźni. Samo braterstwo łączy z darem celibatu, ale widzi je jako pewne ciągle zdobywane doświadczenie życiowe. Zatem każde teoretyczne pojęcie zawsze ma, i musi mieć, odniesienie do realiów życia kapłana i kapłanów, w ich specyficznie realizowanej drogi.

Trzecia część nosi tytuł „Konsekwencje i zastosowania braterstwa kapłańskiego” (s. 61-107). Autor rozpoczyna od uwagi na temat dojrzewania ludzkiego i postępu kapłańskiego w płaszczyźnie duchowej. Te zjawiska związane są z poszukiwaniem własnej tożsamości, która musi być połączona z otwarciem się na innych. Drogi uświęcania wymagają w kapłaństwie zastosowania określonych, typowych dla tej drogi środków, choć to nie pomniejsza fundamentów drogi człowieka ochrzczonego. Dojrzałość i świętość ludzka winny w przypadku kapłana mieć jeszcze odniesienie do czytelnego świadectwa posługi i życia dla całego ludu chrześcijańskiego. Praktyka braterstwa kapłańskiego związana jest oczywiście z trudnościami i ryzykiem, ale to nie powinno od niej odstraszać. Trzeba, jak zauważa autor, widzieć jej potrzebę także wśród kapłanów pracujących w diasporze. Wreszcie braterstwo winno mieć odniesienie do kwestii powołań i kryteriów je określających.

W prezentowanej książce włoski badacz podejmuje tematykę niezwykle interesującą i ważną dla całokształtu misji Kościoła i posługi kapłańskiej. Braterstwo bowiem ma swe odniesienie *ad intra* i *ad extra*. Dobrze się stało, że autor umiejętnie korzysta z materiałów biblijnych, co czyni wykład bardziej czytelnym i przekonującym. Zresztą nauka Pisma świętego jest tu nie tylko podstawowym źródłem, ale równocześnie metodą praktyki braterstwa. Trzeba także mieć świadomość, iż późniejsze drogi teologii stanowiły jej rozwój, pogłębienie, odczytanie i wydoskonalenie.

lenie. Bertola w swych analizach idzie tu za duchem i metodą pracy oraz nauki Vaticanum II, do dokumentów tego Soboru i późniejszych enuncjacji Stolicy Apostolskiej odwołuje się często i chętnie. Jest to zatem także przybliżenie – *aggiornamento* myśli Kościoła ostatnich lat. Ciekawym jest samo zwrócenie uwagi na swoiście obiektywny, związany z istotą Ludu Bożego charakter braterstwa, choć ma ono zawsze swe osobowe aplikacje i odniesienia. Nie można wreszcie nie dostrzec wymiarów wspólnotowych, wykraczających poza prezbiterium czy odniesienie do kapłaństwa sakramentalnego. Dobrze, że autor stara się widzieć tu całość Ludu Bożego, choć może nie jest tu zawsze wystarczająco konsekwentny. Czasem pytania budzi pastoralny wymiar braterstwa i jego odniesienie do posługi ewangelizacyjnej.

Podniesiona tematyka braterstwa zwraca uwagę na ważną kwestię realizowaną praktycznie przez wielu kapłanów. Autor przedstawia tu w sposób bardziej systematyczny aspekty sakramentalne, teologiczne i życiowe.

ks. Andrzej F. Dziuba

Franciszek Greniuk, *Katolicka teologia moralna w poszukiwaniu własnej tożsamości*, Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1993, ss. 220.

Badania nad historią teologii moralnej pozwalają nie tylko zdobyć ogólną wizję rozwoju myśli moralnej, lecz także zapoznać się z powstawaniem pojęć, rodzeniem się idei, kształtowaniem się koncepcji oraz przyjmowaniem się ich w praktyce życia chrześcijańskiego. Tworzenie się wszelkich poglądów zazwyczaj dokonuje się w mniej lub bardziej długotrwałym procesie, zachodzącym w kontekście uwarunkowań historycznych, społecznych i kulturowych. Odnosi się to przede wszystkim do poglądów głoszonych przez teologów, ale także do orzeczeń Magisterium Kościoła. Znajomość genezy i dojrzewania pewnych ustaleń szczególnie jest ważna dla poznania tego, co w ujęciach teologii moralnej posiada wartość istotną, ponadczasową i niezmienną. Weryfikowanie dawniejszych ujęć pod tym kątem widzenia jest stałą potrzebą przy uprawianiu teologii moralnej. Nie powinno to prowadzić do relatywizmu, lecz raczej stać się pełniejszym odczytywaniem Bożych wskazań i wyrażania ich w języku swego czasu. Stąd zrozumiałą jest rzeczą, jak wielką wagę dla tych celów posiada znajomość przemian, jakie zachodziły w dziejach myśli moralnej.

Wychodząc temu naprzeciw, w ramach Sekcji Teologii Moralnej Wydziału Teologii KUL, powołano w 1974 r. odrębną katedrę historii teologii moralnej. Przeprowadzane badania naukowe w ramach tej katedry zaowocowały kilkoma rozprawami habilitacyjnymi, doktorskimi i magisterskimi. W nurcie tych badań historycznych powstała także książka wieloletniego Kierownika tej sekcji ks. prof. dra